

(3) Schrijven voor het Geheugen van Oost

Schrijven voor het web

Een website verschilt sterk van een papierentekst, zoals een boek of brochure. Enkele van de belangrijkste verschillen zijn:

Elke webpagina staat op zichzelf

Een lezer kan een papierentekst even wegleggen, later opnieuw oppakken, een andere tekst erbij pakken en een boekenlegger plaatsen. Met webteksten gaat dat minder gemakkelijk. Daarnaast hebben webteksten geen paginanummers, geen inhoudsopgave en worden zij maar zelden bladzijde voor bladzijde gelezen, zoals papierenteksten. Een webtekst biedt de lezer niet het fysieke houvast van een papierentekst.

- *Iedere pagina van een webtekst moet zelfstandig te begrijpen zijn*
- *Geef de tekst een duidelijke structuur*

Het lezen van schermteksten vereist meer inspanning en concentratie

Een Schermtekst lezen gaat ongeveer 25% langzamer dan het lezen van een papierentekst.

- *Schermteksten moeten aantrekkelijk en leesbaar zijn*
- *Het scherm moet niet vol staan met tekst*

Webbezoekers zijn ongeduldig

Als webbezoekers niet snel zien waar een pagina over gaat, haken zij af. Zij blijven niet lang hangen, scannen teksten en lezen niet-lineair: zij springen van pagina, naar pagina, van onderwerp naar onderwerp en zijn volledig vrij hun eigen volgorde te kiezen. Zij lezen zoals een koppensneller de krant leest. Bovendien hoeven zij niet bij de startpagina van een website te beginnen, maar kunnen ze zomaar ergens inspringen.

- *Geef duidelijk aan waar de tekst over gaat (context)*
- *Biedt de mogelijkheid door te klikken als zij iets interessant vinden*

Een beeldscherm is een beperkte oppervlakte

Lange teksten passen niet op een scherm. Om ze te lezen moet de bezoeker scrollen en die moeite nemen bezoekers niet altijd. Veel teksten worden daardoor niet helemaal gelezen.

- *Houdt de tekst kort - rond de 250 woorden*

De manier waarop mensen over het web surfen, lijkt veel op de manier waarop mensen herinneringen ophalen: associatief van het ene naar het andere springend. De website van het Geheugen van Oost speelt daar op in door verhalen aan elkaar te linken door middel van (voor de bezoeker onzichtbare) trefwoorden. Bij een verhaal over liefde en verhuizen verschijnen dan rechts andere verhalen over dezelfde thema's. Omdat die verhalen ook andere thema's kennen, wordt de bezoeker van verhaal naar verhaal geleid, associatief, zoals hij of zij herinneringen zou ophalen.

Een verhaal schrijven

Het verhaal kiezen

De meeste interviews zullen bestaan uit meerdere verhalen. Voordat je begint te schrijven moet je eerst voor jezelf vaststellen wat die verhalen zijn. Ga na welke verhalen 'goede verhalen' zijn. Schrijf bijvoorbeeld de kern van elk verhaal op in enkele trefwoorden:

- de weggelopen kat
- de roddelende bakker
- de weg naar school

Juist omdat de teksten zo kort zijn (250 woorden) is het belangrijk dat je de verschillende verhalen onderscheidt.

Het verhaal schrijven

1. Bepaal de inhoud en volgorde van je verhaal: begin met de structuur van je verhaal te bepalen: Wat wil je vertellen? Waar begin je mee? Waar eindig je mee? Schrijf de structuur in korte woorden op. Bijvoorbeeld (voor het verhaal 'Anoniem in de grote stad'):
  - Hoor mijn burens maar ken ze niet
  - Ken wel achterburen: Marokkaans gezin, homo, drumspeler en yuppen.
  - Vrouw op twee hoog, doet onderbuuv na en ze krijgen ruzie
  - Onderbuuv is mooi, maar kan hard schreeuwen
  - In winkel praat ik met een vrouw over Amsterdam en achterburen
  - We zijn elkaars achterburen! Zij is een beetje boos.
2. Schrijf voor iemand die je kent: schrijf voor een bestaande persoon zoals een vriendin, je echtgenoot of de buurman. Verplaats je in die persoon en probeer je voor te stellen wat die leuk, grappig, saai of spannend zouden vinden en wat die wel of niet zou begrijpen.
3. Kies voor een persoonsvorm (ik of zij/hij): een verhaal kan vanuit elke persoonsvorm worden geschreven, maar je moet wel zorgen dat je voor het hele verhaal dezelfde vorm kiest. Kijk maar naar verhalen 'Mijn eerste sneeuwdag' en 'Spelen op het Steve Bikoplein', het eerste verhaal is helemaal in de ik-vorm geschreven, het tweede in de zij-vorm.
4. Denk na over de eerste zin: de eerste zin moet zorgen dat mensen verder willen lezen. Probeer te beginnen met een zin die de lezer nieuwsgierig maakt zodat die verder wil lezen. Schrijf de eerste zin eventueel als laatste.
5. Kies een sprekende titel: probeer een creatieve titel te kiezen die echt iets zegt over jouw verhaal. De kans is groot dat veel mensen dezelfde algemene titels zullen kiezen, bijvoorbeeld 'Naar school in Oost'.
6. Lees je verhaal hardop voor aan jezelf of laat iemand anders het lezen: zo merk je of zinnen goed lopen, of het verhaal niet te saai is, of je niet te vaak dezelfde woorden gebruikt enz.
7. Leg het verhaal even weg als je vast zit: wanneer je het verhaal een tijdje later weer leest, kom je vaak weer op nieuwe ideeën. Soms kom je vast te zitten omdat je niet op een bepaald woord kunt komen. Je raakt dan gefixeerd op dat woord waardoor je soms ook je verhaallijn kwijt raakt. Laat dat woord dan zitten en vul een herkenbaar teken in (bijvoorbeeld: @@@). Als je later de tekst leest, zul je zien dat het woord dan vanzelf in je opkomt.

Een te lang verhaal...

Verhalen op het Geheugen van Oost moeten rondom de 250 woorden lang zijn (maximaal 300). Ga, als jouw verhaal te lang is, eerst na of je toch niet met meer dan één verhaal te maken hebt. Misschien kun je er twee verhalen van maken. Zo niet, dan zul je moeten inkorten. Dat kan door:

Overbodige informatie verwijderen

Sommige informatie is niet essentieel of relevant voor het verhaal en kun je weglaten. Ga na welke informatie iets toevoegt en welke niet. Is het bijvoorbeeld echt nodig om te vertellen dat het gebouw negen verdiepingen had? Eerste versies van verhalen bevatten vaak 'open deuren', loze details of herhalingen die sowieso weg kunnen. De volgende tekst staat bijvoorbeeld boordevol herhaling:

Zij had vaak heimwee en vond het moeilijk om te wennen aan de nieuwe buurt die zo anders was. Ze moest vaak terugdenken aan haar oude buurt en hoe het daar was. De nieuwe buurt leek helemaal niet op de oude en ze vond het maar niets.

Let wel op dat je niet *alle* sfeerbeschrijvingen verwijdert en je verhaal te veel uitkleedt.

Overbodige woorden verwijderen

Teksten kun je vaak sterk inkorten door overbodige woorden te verwijderen of zinnen te herschrijven, bijvoorbeeld:

Niet: Hé, wacht eens even. Moet jij die meneer niet even bedanken?

Maar: Moet jij die meneer niet bedanken?

1. Sommige woorden zijn bijna per definitie overbodig en kunnen bijna altijd worden weggelaten, zoals: inderdaad, uiteraard, kortom, wellicht ten overvloede, in principe, trouwens, best wel, eigenlijk, gewoon, als het ware en overigens.
2. Kom binnen zinnen snel ter zake. Verwijder lange inleidingen zoals 'Het kan niet vaak genoeg gezegd worden dat...', 'Het is werkelijk boeiend te zien dat...' of 'Het is onnodig te zeggen...'. Gebruik zulke inleidingen alleen als het boeiende, verrassende of onnodige echt niet voor zichzelf spreekt.
3. Wees zuinig met bijvoeglijke naamwoorden, vooral zulke nietszeggende als onovertroffen of ongelooflijk.
4. Vervang voorzetseluitdrukkingen zoals 'met betrekking tot' of 'door middel van' door voorzetsels als 'over' en 'door'. Zie de lijst met vervangingen voor voorzetseluitdrukkingen hieronder.
5. Gebruik zo weinig mogelijk de lijdende vorm, maar gebruik waar mogelijk actieve werkwoorden. Vermijd woorden als: zullen, kunnen, lijken en blijken

Niet: Het zou kunnen zijn dat hij later komt.

Maar: Hij kan later komen.

Voorzetseluitdrukkingen

Voorzetseluitdrukkingen bestaan meestal uit drie woorden die samen de functie van één voorzetsel hebben. Ze zijn vaak vaag, omslachtig en ambtelijk en kunnen meestal vervangen worden door één woord:

aan de hand van	met
als gevolg van	door
door middel van	door
in aansluiting op	na
in het kader van	bij, in, binnen
in het licht van	omdat
in verband met	omdat
met als resultaat dat	zodat
met behulp van	met
met betrekking tot	over, voor
met de bedoeling om	om
met het oog op	om
met verwijzing naar	na, bij
naar aanleiding van	omdat
ondanks het feit dat	hoewel
onder invloed van	door
tegen de achtergrond van	omdat
ten aanzien van	over, op, tegen, voor
ten behoeve van	voor
ten gevolge van	door
ten gunste van	voor
ten opzichte van	in
ter attentie van	voor, aan
ter gelegenheid van	bij
ter zake van	over
uit hoofde van	door
van de zijde van	door

De neerwaartse spiraal van schuldgevoel

Iedereen stelt wel eens iets uit, ook schrijven. Probleem is alleen dat te lang uitstellen tot een neerwaartse spiraal kan leiden: Je wil niet met je schuldgevoel geconfronteerd worden en vermijdt datgene waarover je je schuldig voelt (het schrijven). Doordat je niet aan schrijven begint voel je je nog schuldiger. En daardoor wordt je vermijdingsdrang nog sterker en de drempel om te schrijven alleen maar groter. Meestal heeft het schuldgevoel betrekking op de verteller die 'maar zit te wachten op zijn verhaal...' Mocht je belemmerd worden door schuldgevoel en vermijdingsgedrag, verberg het niet maar praat met een van de begeleiders. Het helpt meestal enorm als jij of de begeleider de verteller belt om te zeggen dat het verhaal vanwege omstandigheden laat is en op een bepaalde (met jou afgesproken) datum af zal zijn: dat geeft je een deadline waardoor je wel moet schrijven, maar vermindert tegelijkertijd het schuldgevoel over het feit dat de verteller maar niets van je hoort.

Speel en oefen

Iedere auteur heeft zijn eigen stijl. Je hebt tijd nodig om jouw stijl te ontdekken. Ga bijvoorbeeld na wat jij prettig vindt lezen en welke schrijvers jou aanspreken. Hoe schrijven die? Wat kenmerkt hun schrijfstijl? Structureren zij hun verhalen op een bepaalde manier? Hebben zij een bepaalde woordkeuze? Durf ook te oefenen en probeer andere vormen uit. Schrijf hetzelfde verhaal bijvoorbeeld in de eerste persoon en in de derde persoon. Schrijf hetzelfde verhaal in verschillende volgordes, begin bij het begin, begin eens bij het einde, begin ergens in het midden. Gebruik letterlijke citaten of juist helemaal niet. Schrijf een verhaal vanuit zintuiglijke ervaringen of juist vanuit concrete feiten. Ontdek zo welke stijl jou het beste past, hoe jij het gemakkelijkst schrijft en welke vormen de mooiste verhalen opleveren.

Aanhalingstekens

Veel mensen verwarren de dubbele en enkele aanhalingstekens.

Dubbele aanhalingstekens gebruik je bij letterlijke citaten, dus als iets precies zo is gezegd door de persoon. "Ik ben het echt zat," zei Piet.

Enkele aanhalingstekens gebruik je bij woorden met een speciale status, bijv.:

- Als het woord zelf wordt bedoeld: waarom is 'geaffecteerd' een weinig gebruikt woord?
- Als de schrijver het gebruikte woord niet voor zijn rekening wil nemen: een 'overtuigend' bewijs.
- Als het woord ironisch bedoeld is: wat een 'leuke' grap.
- Zelfgemaakte woorden
- Titels van publicaties: In 'De Aanslag' staat geschreven...

Steun bij het schrijven

Wil je online hulp bij het schrijven, kijk dan eens op www.onzetaal.nl. Op die site vind je onder taaladvies bijvoorbeeld allerlei concrete tips over spelling en leestekens en grammatica. Je kunt antwoorden vinden op taalkwesties en links naar andere 'schrijf' sites, zoals online woordenboeken, spreekwoordlijsten enz.

Er zijn ook veel bruikbare schrijfgidsen in de omloop. Een helder en beknopte schrijfgids is 'De kleine schrijfgids'. Antwoorden op vragen over taal kunnen in de gids makkelijk worden opgezocht, de meest voorkomende fouten in stijl en zinsbouw komen aan de orde, een overzicht van correct gebruik van leestekens en adviezen voor het formuleren van duidelijke zinnen en het kiezen van de juiste woorden.

De kleine schrijfgids. Adviezen voor een goede zinsbouw, woordkeuze en spelling. Mariët Hermans. Uitgeverij Coutinho, Baarn, 2002, 5e druk, 136 pp, Prijs: € 12,00, ISBN 90 6283 3144.